

Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2006/07:69 *Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan* och motionsyrkanden i anslutning till denna. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag och avslår samtliga motionsyrkanden.

Regeringen lägger i propositionen fram förslag till ändringar i skollagen (1985:1100) som syftar till förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan.

Förslagen innebär att rektorer och lärare ges rätt att från en elev omhändertada föremål som används på ett störande sätt i skolverksamheten eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Därtill föreslås en möjlighet att mot vårdnadshavarens önskemål förflytta elever till en annan skola om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Bestämmelserna om att omhändertada föremål som tillhör elever föreslås gälla i grundskolan, gymnasieskolan, särskolan och specialskolan samt motsvarande utbildningar i fristående skolor. Därutöver föreslås bestämmelsen gälla i sameskolan.

Bestämmelserna om att förflytta en elev till en annan skola mot vårdnadshavarens önskemål föreslås gälla inom grundskolan. En kommuns beslut att förflytta en elev föreslås kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Beslutet ska gälla omedelbart om inte nämnden genom inhibition beslutar annat.

I betänkandet finns reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Omhändertagande av föremål som tillhör elever	6
Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero	9
Reservationer	11
1. Omhändertagande av föremål som tillhör elever, punkt 1 (v)	11
2. Omhändertagande av föremål som tillhör elever, punkt 1 (mp)	12
3. Omhändertagande av föremål som tillhör elever, punkt 1 – motiveringen (s)	13
4. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, punkt 2 (v)	13
5. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, punkt 2 (mp)	14
6. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, punkt 2 – motiveringen (s)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen	16
Följdmotioner	16
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	17
Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Omhändertagande av föremål som tillhör elever

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 1 kap. 19–22 §§ och 9 kap. 18 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:69 i denna del och avslår motionerna 2006/07:Ub12 i denna del och 2006/07:Ub13 yrkande 1.

Reservation 1 (v)

Reservation 2 (mp)

Reservation 3 (s) – motiveringen

2. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) såvitt avser 4 kap. 6 § och 4 kap. 12 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:69 i denna del och avslår motionerna 2006/07:Ub12 i denna del och 2006/07:Ub13 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

Reservation 6 (s) – motiveringen

Stockholm den 15 maj 2007

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Gustav Blix (m), Ulf Nilsson (fp), Louise Malmström (s), Betty Malmberg (m), Ibrahim Baylan (s), Gunilla Tjernberg (kd), Lars Hjalmered (m), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s), Ulrika Carlsson i Skövde (c), Mats Pertoft (mp), Oskar Öholm (m) och Thomas Strand (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen lägger i proposition 2006/07:69 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan fram förslag till ändringar i skollagen (1985:1100). Lagförslaget återges i bilaga 2.

I februari 1999 tillkallades en kommitté med uppgift att göra en översyn av skollagstiftningen. Denna översyn avsåg såväl lagstiftningens struktur som hur målstyrningen kunde förtydligas och förstärkas (dir. 1999:15 och 2002:9). Kommittén antog namnet Skollagskommittén.

I december 2002 lade kommittén fram betänkandet Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121). Inom Regeringskansliet utarbetades därefter ett utkast till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. (U2005/5584/S). Betänkandet och utkastet till lagrådsremiss har remissbehandlats.

I propositionen behandlas två av de förslag som var aktuella i betänkandet respektive utkastet till lagrådsremiss.

Lagrådet har yttrat sig över förslaget om omhändertagande av föremål som tillhör elever. Regeringen har följt Lagrådets förslag.

Med anledning av propositionen väcktes två motioner med sammanlagt tre yrkanden. Dessa motionsförslag återges i bilaga 1.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen anser att dagens regelverk inte ger tillräckligt stöd för skolpersonal att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa en god studiemiljö. Lagstiftningen bör därför stärkas så att det blir tydligare vilka krav som kan ställas på en lugn och trygg skolmiljö samt vilka befogenheter som rektor och lärare har för att upprätthålla ordning.

Regeringen lägger därför i propositionen fram förslag till ändringar i skollagen (1985:1100) som syftar till förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan.

Förslagen innebär att rektorer och lärare ges rätt att från en elev omhänderta föremål som används på ett störande sätt i skolverksamheten eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Därtill föreslås en möjlighet att mot vårdnadshavarens önskemål förflytta elever till en annan skola om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Bestämmelserna om att omhändertaga föremål som tillhör elever föreslås gälla i grundskolan, gymnasieskolan, särskolan och specialskolan samt motsvarande utbildningar i fristående skolor. Därutöver föreslås bestämmelsen gälla i sameskolan.

Bestämmelserna om att förflytta en elev till en annan skola mot vårdnadshavarens önskemål föreslås gälla inom grundskolan. En kommuns beslut att förflytta en elev föreslås kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Beslutet ska gälla omedelbart om inte nämnden genom inhibition beslutar annat.

Lagrådet har yttrat sig över förslaget om omhändertagande av föremål som tillhör elever. Lagrådet skrev bl.a. att det av rättssäkerhetsskäl var angeläget att utforma bestämmelserna på ett sådant sätt att det klart framgår vad som gäller för skolans personal, eleverna och andra som kan bli berörda av bestämmelserna. Lagrådet erinrade också om att ett omhändertagande av föremål från en elev har karaktär av myndighetsutövning och att omhändertagande av föremål aktualiserar frågan om skolans skadeståndsansvar för eventuell uppkommen skada på föremål som omhändertagits enligt lagen. Regeringen har följt Lagrådets förslag.

Utskottets överväganden

Omhändertagande av föremål som tillhör elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till ändringar i skollagen som berör rektors eller lärares möjlighet att omhänderta föremål som tillhör elever. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om avslag på propositionen samt ett motionsyrkande om möjlighet att överklaga ett beslut om omhändertagande av föremål.

Jämför reservationerna 1 (v), 2 (mp) och 3 (s).

Propositionen

I propositionen föreslås att det ska införas en bestämmelse som innebär att rektor eller en lärare får omhänderta föremål från elever, t.ex. en elevs mobiltelefon, om föremålet används på ett sätt som är störande för skolverksamheten eller kan utgöra fara för säkerheten i verksamheten, t.ex. fyrverkeripjäser som en elev har med sig till skolan.

Det föreslås vidare att föremål som har omhändertagits i normalfallet ska återlämnas till eleven senast vid skoldagens slut. Föremålet behöver emellertid inte återlämnas förrän elevens vårdnadshavare underrättats, om eleven vid upprepade tillfällen har tagit med sig föremål som använts störande eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna föremålet. Om föremålet inte har återlämnats vid skoldagens slut ska omhändertagandet av föremålet dokumenteras skriftligt av rektor eller den som rektor har bestämt. Ett sådant omhändertagande får inte bestå längre än t.o.m. fjärde dagen efter det att omhändertagandet skett.

Rektor, eller den som rektor bestämt, ska skyndsamt anmäla omhändertagandet till polismyndigheten om det är fråga om föremål som kan antas bli förverkade enligt bestämmelser i brottsbalken, narkotikastrafflagen, lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, lagen om förbud mot vissa dopningsmedel, vapenlagen eller lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Möjligheten till omhändertagande av föremål ska, enligt förslaget, finnas i grundskolan, gymnasieskolan, särskolan och specialskolan samt motsvarande utbildningar i fristående skolor samt i sameskolan.

Motionerna

Vänsterpartiet är kritiskt till de föreslagna lagändringarna. I motion 2006/07: Ub12 skriver man att det med den föreslagna lagen i vissa situationer kommer att vara tillåtet att omhänderta ett föremål, medan andra situationer

inte medger ett omhändertagande. I praktiken kommer det att uppstå gränsdragningsproblem, som det lämnas till den enskilda rektorn eller läraren att lösa. Vänsterpartiet ställer sig också mycket tveksamt till att personal utan utbildning skall omhänderta föremål som kan utgöra en fara för säkerheten, såsom sprängämnen och använda kanyler.

Miljöpartiet anser i motion 2006/07:Ub13 yrkande 1 att den föreslagna lagändringen är problematisk från rättssäkerhetssynpunkt. För en elev som anser att ett beslut om omhändertagande av föremål fattats på felaktiga grunder finns ingenstans att vända sig för att få saken omprövad. Om lärare och rektorer ska få en unik laglig rätt att omhänderta annans egendom, så måste naturligtvis en möjlighet följa att få dessa beslut prövade.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet delar regeringens uppfattning att rektorer och lärare måste ha tydliga befogenheter att kunna fatta beslut om ingripanden för att komma till rätta med en störande eller farlig situation. Det är därför angeläget att rektorer och lärare har möjlighet att omhänderta föremål från elever i vissa situationer. Det är dock viktigt att det klart framgår vad som gäller för skolans personal, eleverna och andra som berörs av bestämmelserna. Tydliga bestämmelser kan härvid bidra till att förebygga framtida tvister.

Regeringen har, i enlighet med Lagrådets synpunkter, förtydligat i vilka situationer ett omhändertagande av föremål kan ske.

Om eleverna i samband med lektionens början lämnar ifrån sig mobiltelefon sker detta överlämnande frivilligt och ska inte betraktas som ett omhändertagande av mobiltelefonen.

Lärare och rektorer får med stöd av bestämmelsen omhänderta föremål som ligger på bänkar, hyllor och stolar osv. Även om eleven håller det störande föremålet i handen bör läraren kunna ta föremålet från eleven för att kunna genomföra ett omhändertagande. Något rättsstridigt våld, tvång eller hot får dock inte förekomma. Om det klart framgår att eleven fysiskt motsätter sig ett omhändertagande måste det avbrytas.

Bestämmelsen ger ingen rätt till kroppsvisitation. Detta skulle enligt 2 kap. 6 och 12 §§ regeringsformen (RF) kräva lagstöd. Andra kapitlet RF behandlar grundläggande fri- och rättigheter. Varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp (2 §). Begränsning (...) får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle (12 §).

Den föreslagna bestämmelsen ger inte sådant utrymme. Rektor eller lärare kan alltså inte eftersöka och omhänderta ett föremål som ligger dolt i t.ex. en väska eller ett klädesplagg. Lagrådet uppmärksammade frågan om omhändertagande av en mp3-spelare, som förvarades i elevens ficka. I propositionen klargörs att rektor eller lärare i detta fall inte får ta spelaren. Ett omhändertagande får inte göras om inte eleven själv medverkar till

omhändertagandet genom att ta upp spelaren ur fickan. Frågan om hörlurarna tas inte särskilt upp i propositionen. Dock får inte våld, tvång eller hot användas, och omhändertagandet måste avbrytas om eleven fysiskt sätter sig emot det.

Elevskåp bör, enligt propositionen, kunna genomsökas om det finns anledning att tro att föremål som används störande eller utgör en fara för säkerheten på skolan har placerats där. Eleverna måste dock på ett tydligt sätt ha fått klart för sig vilka regler som gäller för användning av skåpen och att skolledningen förfogar över dubblettnycklar. Eventuella väskor som förvaras i skåpen får dock inte öppnas.

Föremål måste åtminstone antas tillhöra en specifik elev för att ett omhändertagande ska kunna genomföras. Om det råder osäkerhet om vem föremålet tillhör kan inte omhändertagandet genomföras med stöd av bestämmelsen.

Skolan har ansvar för att den omhändertagna egendomen inte skadas. Ett omhändertagande av föremål enligt bestämmelsen är att betrakta som myndighetsutövning. Om egendom skadas kan därför 3 kap. 2 § skadeståndslagen, som anger att sakskada som vållats genom försummelse i verksamheten ska ersättas, bli tillämplig.

Föremål ska i normalfallet återlämnas senast vid den tidpunkt då skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen medfört störande föremål, eller om föremålet är farligt för elever i skolmiljön, ska dock återlämnandet få anstå till dess elevens vårdnadshavare har underrättats. Detta förutsätts ske skyndsamt. Detsamma gäller för föremål som kan utgöra en fara för personalen i skolan. Av rättssäkerhetsskäl anser regeringen att det i lagen bör finnas en borte tidsgräns för hur länge ett omhändertagande får bestå. I propositionen föreslås därför att ett omhändertagande inte får bestå längre än t.o.m. fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet. Utskottet anser att elevernas rättssäkerhet därmed är garanterad och att det inte finns några skäl att införa en överklagademöjlighet.

Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till ändringar i skollagen avseende förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om avslag på propositionen samt ett motionsyrkande om att förflyttning av elever endast bör få ske med hänsyn till övriga elevers trygghet.

Jämför reservationerna 4 (v), 5 (mp) och 6 (s).

Propositionen

I propositionen föreslås att en bestämmelse införs i skollagen som innebär att kommunen mot vårdnadshavarens önskemål kan besluta att flytta en elev till en annan skola än den han eller hon ska placeras i eller är placerad i. Kommunen får bara fatta ett sådant beslut om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

En elev ska alltid ha möjlighet att komma till tals innan ett beslut fattas av skolan, och skolan ska eftersträva vårdnadshavarens medgivande. I propositionen understryks att möjligheten att förflytta en elev enligt bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Alla andra insatser ska ha prövats, och det ska inte finnas några andra sätt att ge de övriga eleverna en acceptabel skolmiljö. Förflyttningsåtgärden ska anses som nödvändig. För att garantera elevernas rättssäkerhet föreslås att beslutet om förflyttning ska kunna överklagas. Beslutet ska kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd och ska kunna gälla omedelbart, såvida inte nämnden genom inhibition beslutar annat i samband med ett överklagande dit.

Beslutet gäller tills vidare. Lagförslaget innehåller ingen begränsning i tiden för en förflyttning. Bestämmelsen innebär dock ingen inskränkning i skolans regelverk i övrigt. Fristående skolor omfattas inte av den föreslagna bestämmelsen.

Motionerna

Vänsterpartiet är i motion 2006/07:Ub12 kritiskt mot förslaget att det ska bli möjligt att flytta en elev från den skola han eller hon är placerad i utan vårdnadshavarens tillstånd. För att komma till rätta med de problem som kan föranleda förflyttning av en elev är det en nödvändig förutsättning att elevens vårdnadshavare medverkar. Det är också allvarligt att regeringen på detta sätt utpekar eleverna som ensamt ansvariga. Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och

elever är det i själva verket skolan som har en skyldighet att stoppa och förhindra mobbning, diskriminering och annan kränkande behandling. Vänsterpartiet anser att propositionens förslag bör avslås.

Miljöpartiet framför i motion 2006/07:Ub13 yrkande 2 att förflyttning av elever enbart bör få ske med hänsyn till övriga elevers trygghet.

I motionen anförs att enligt lagförslaget ska en elev också kunna flyttas mot sin vilja om det anses nödvändigt med hänsyn till övriga elevers studiero. I detta fall lämnas det öppet för tolkning vilken typ av situation detta kan gälla, menar man. Denna bristfällighet i propositionen skapar, enligt Miljöpartiet, en risk för godtycklighet i tillämpningen, och åtgärden kan komma att användas i situationer där den inte är befogad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns ett behov av ett ökat utrymme för skolan att kunna vidta åtgärder för att säkerställa ordning och studiero. En sådan åtgärd är att i undantagsfall kunna flytta en elev till en annan skola om det behövs med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Utskottet delar också regeringens bedömning att det är rimligt att elever som kränker andra eller är våldsamma ska kunna förflyttas som en yttersta åtgärd när andra möjliga åtgärder prövats och bedömts otillräckliga. Denna möjlighet bör också finnas för att kunna splittra destruktiva kamratgäng. Beslutet ska dock grundas på individuella skäl. Bestämelsen ger inget stöd för att förflytta en grupp elever.

Utskottet menar att det är angeläget att värna elevernas trygghet såväl som studiero. Ett av skolans huvuduppdrag är att ge alla elever möjlighet att tillägna sig kunskaper. För att klara detta måste studiemiljön i skolan präglas av ordning, trygghet och studiero.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Omhändertagande av föremål som tillhör elever, punkt 1 (v)

av Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub12 i denna del och avslår proposition 2006/07:69 i denna del och motion 2006/07:Ub13 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringens skolpolitik innebär tyvärr en återgång till en äldre syn på skolan med mindre tilltro till och tolerans för elevernas initiativförmåga, ökad auktoritetstro och ett ökat tvång.

Det saknas stöd för regeringens verklighetsbeskrivning och motiv för de föreslagna åtgärderna. Propositionen innehåller ingen beskrivning av hur ofta det förekommer att elever har med sig föremål och använder dem på ett sätt som är störande för verksamheten. Det finns heller ingen analys av hur det påverkar tryggheten och studieron och i vilken omfattning det sker. Det är därför svårt att bedöma vilket behov det finns av en lagstiftning som ger rektorer och lärare rätt att beslagta elevers egendom. Vidare är det lika svårt att förutse vilka konsekvenser denna lagstiftning kommer att få för verksamheten i skolan.

Regeringen påstår också att lagförslaget leder till ökad tydlighet. Vänsterpartiet hävdar att den nuvarande lagstiftningen är mycket tydligare. Med den föreslagna lagen kommer det i vissa situationer att vara tillåtet att omhänderta ett föremål, medan andra situationer inte medger ett omhändertagande. Om en elev till exempel motsätter sig ett omhändertagande fysiskt måste det avbrytas. I praktiken kommer det att uppstå gränsdragningsproblem, som det lämnas till den enskilda rektorn eller läraren att lösa, något som deras nuvarande utbildning inte förbereder dem på. Vänsterpartiet ställer sig också mycket tveksamt till att personal utan utbildning ska omhänderta föremål som kan utgöra en fara för säkerheten, såsom

sprängämnen och använda kanyler. Därför föreslår vi att riksdagen ska avslå regeringens proposition 2006/07:69 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan i denna del.

2. Omhändertagande av föremål som tillhör elever, punkt 1 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub13 yrkande 1 och avslår proposition 2006/07:69 i denna del och motion 2006/07:Ub12 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att en bestämmelse ska införas i skollagen som gör det möjligt för rektor eller lärare att från elever omhänderta föremål som antingen används på ett störande sätt eller som kan utgöra en fara för säkerheten.

Miljöpartiet de gröna anser att det kan finnas behov av en reglering av det slag som regeringen föreslår. Vi tror dock inte att det problem som den föreslagna lagstiftningen är ämnad att lösa är särskilt vanligt. Liksom de flesta vuxna inser att det är lämpligt att stänga av mobiltelefonen när man går in på ett möte, inser de flesta elever lämpligheten i att göra det samma när de går in på en lektion. I den händelse någon gör ett misstag så löser lärarna och eleverna det utan problem och i god ton. Det kan dock i undantagsfall vara befogat att ta ifrån en person ett föremål som används störande, om situationen inte kan lösas på annat sätt. Regeringens förslag är därför relevant. Vi anser dock att den föreslagna lagändringen är problematisk från rättssäkerhetssynpunkt. För en elev som anser att ett beslut om omhändertagande av föremål fattats på felaktiga grunder finns ingenstans att vända sig för att få saken omprövad. Det är en viktig rättslig princip att alla myndighetsbeslut kan överklagas eller omprövas. Om lärare och rektorer ska få en unik laglig möjlighet att omhänderta annans egendom, så måste naturligtvis en möjlighet att få dessa beslut prövade följa.

Miljöpartiet anser därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en rätt att omhänderta föremål som tillhör elev samt även en rätt att överklaga detta beslut.

3. Omhändertagande av föremål som tillhör elever, punkt 1 – motiveringen (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Ställningstagande

Den förra regeringen tydliggjorde skolpersonalens ansvar för elevernas trygghet och studiero genom en ny lag mot kränkningar och diskriminering av elever i den svenska skolan.

Regeringens avsikt var också att tydliggöra skolpersonalens befogenheter genom den nya skollagen. Ett av förslagen i lagen gällde omhändertagande av föremål. Det finns skäl att reglera denna fråga. Vi beklagar att förslaget nu är taget ur sitt sammanhang, och vi hade hellre sett att regeringen tagit ett helhetsperspektiv på problematiken för att på allvar förbättra ordning, trygghet och studiero i skolan.

4. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, punkt 2 (v)

av Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub12 i denna del och avslår proposition 2006/07:69 i denna del och motion 2006/07:Ub13 yrkande 2.

Ställningstagande

Vänsterpartiet är kritiskt mot förslaget att det ska bli möjligt att flytta en elev från den skola han eller hon är placerad i utan vårdnadshavarens tillstånd. För att komma till rätta med de problem som kan föranleda förflyttning av en elev är det en nödvändig förutsättning att elevens vårdnadshavare medverkar. Det är också allvarligt att regeringen på detta sätt utpekar eleverna som ensamt ansvariga. Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever är det i själva verket skolan som har en skyldighet att stoppa och förhindra mobbning, diskriminering och annan kränkande behandling. Förekomsten av denna lag innebär dessutom att det är tveksamt om det verkligen behövs ett utökat tvång i skolan.

Som med så många andra tvångsmedel finns det en risk för att syftet med lagändringarna förfelas och att de i stället blir redskap för disciplin och social kontroll. Erfarenheten från både skolan och andra områden

visar att ökad användning av tvång kan leda till större motsättningar och ökat antal konflikter, vilket knappast får gynnsamma effekter på den trygghet och studiero som regeringen säger sig vilja värna.

Den borgerliga regeringen väljer att införa kraftiga tvångsåtgärder som svar på problem som de uppförstora. Därmed undviker de att diskutera de verkliga problemen i skolan med ökade klasskillnader och bristande likvärdighet, vilket givetvis får återverkningar på arbetsmiljön i skolan. Detta orsakas inte av att lärarna saknar befogenheter och tvångsmedel, utan det är en följd av marknadstänkande, segregation, för lite resurser och felaktig fördelning av befintliga resurser samt bristande skoldemokrati och inflytande för elever. Vänsterpartiet anser att de hårdare tag som regeringen föreslår inte kommer att leda till ett bättre klimat i skolan eller skapa förtroendefulla relationer mellan elever och lärare, som är en viktig ingrediens i lärandet. Därför föreslår vi att riksdagen ska avslå regeringens proposition 2006/07:69 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan i denna del.

5. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, punkt 2 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub13 yrkande 2 och avslår proposition 2006/07:69 i denna del och motion 2006/07:Ub12 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att en bestämmelse ska införas i skollagen som innebär att kommunen mot vårdnadshavarens önskemål ska kunna besluta att flytta en elev till en annan skola än den som eleven är placerad i. Kommunen får bara fatta ett sådant beslut om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Lagändringen ämnas främst tillämpas vid allvarliga fall av mobbning. Miljöpartiet vill framhålla att det bästa sättet att komma åt problemen med mobbning är att arbeta preventivt och vill framhålla vikten av att den nya lagen om mobbning och annan kränkande behandling i skolan tillämpas.

Miljöpartiet vill understryka vikten av att ett beslut om att omplacera en elev endast fattas då alla andra möjligheter att komma till rätta med situationen uttömts. Vi anser inte att omplacering är ett sätt att lösa problem med mobbning. Skolorna måste arbeta preventivt och då en situation uppkommit sätta in ordentliga stödåtgärder för att hjälpa såväl den kränkta

personen som den som mobbar. En elev som kränker en annan mår inte bra utan behöver stöd och hjälp för att hitta en balans i tillvaron och lösa de bakomliggande problemen. Vi motsätter oss dock inte att kommunen som en allra yttersta åtgärd får möjlighet att flytta en elev mot vårdnadshavarens vilja. Även om vi inte anser att en sådan åtgärd löser själva grundproblemet, så kan det i svåra fall vara nödvändigt för att värna en annan elevs trygghet. Miljöpartiet anser dock att möjligheten endast ska finnas om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet. I motivtexten till lagförslaget argumenterar regeringen väl och beskriver utförligt i vilken typ av situation en åtgärd av detta slag kan vara aktuell. Men enligt lagförslaget ska en elev också kunna flyttas mot sin vilja om det anses nödvändigt med hänsyn till övriga elevers studiero. I detta fall lämnas det öppet för tolkning vilken typ av situation detta kan gälla. Vad som åsyftas med begreppet studiero definieras varken i lagtexten, förarbetena eller författningskommentarerna. Miljöpartiet anser att denna bristfällighet i propositionen skapar en risk för godtycklighet i tillämpningen och att åtgärden kan komma att användas i situationer där den inte är befogad.

Miljöpartiet anser därför att riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att förslaget om förflyttning av elever mot vårdnadshavarens önskemål enbart får ske med hänsyn till övriga elevers trygghet.

6. Förflyttning av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, punkt 2 – motiveringen (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Ställningstagande

Många skolor jobbar ambitiöst för att motverka mobbning. Den tidigare regeringen tog likaså allvarligt på frågan bl.a. genom den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever samt genom att tillsätta barn- och elevombud för likabehandling.

Det förslag som den nuvarande regeringen presenterar ingick i den skollag som den tidigare socialdemokratiska regeringen ville genomföra. Men i stället för att ta ett helhetsperspektiv så plockar man nu ut några enstaka frågor. En ny skollag är först aviserad till 2009. Dessa enskilda förslag kommer inte ensamma att förbättra skolan eller vardagen för elever eller lärare.

Vi socialdemokrater anser att det kan finnas skäl att med tvång flytta elever från en skola till en annan, men det måste vara det absolut sista alternativet man tar till då alla andra möjligheter är uttömda.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:69 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

Följdmotioner

2006/07:Ub12 av Rossana Dinamarca m.fl. (v):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:69 Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan.

2006/07:Ub13 av Mats Pertoft m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en rätt att omhänderta föremål som tillhör elev samt även en rätt att överklaga detta beslut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förflyttning av elever enbart får ske med hänsyn till övriga elevers trygghet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹

dels att 4 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sex nya paragrafer, 1 kap. 19–22 §§, 4 kap. 12 § och 9 kap. 18 §, samt närmast före 1 kap. 19 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Omhändertagande av föremål

19 §

Bestämmelserna i 20–22 §§ gäller utbildning i grundskolan, gymnasieskolan, sarskolan, specialskolan och sameskolan. Tillämpningsområdet för fristående skolor anges i 9 kap. 18 §.

20 §

Rektorn eller en lärare får från en elev omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för skolverksamheten eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna.

21 §

Ett föremål som har omhändertagits enligt 20 § skall återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen tagit med sig föremål som omfattas av 20 § eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har underrättats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 20 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor skall rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet skall tas i beslag har prövats.

22 §

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 20 § inte återlämnas senast vid lektionens slut skall omhändertagandet dokumenteras skriftligt av den som genomfört omhändertagandet.

4 kap.

6 §

Varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskoleverksamhet beakta vad som för eleverna är ändamålsenligt ur kommunikationssynpunkt.

Ingen kommun får organisera sin grundskola så att någon elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet. Avsteg härifrån får dock göras om förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen anordnar skolgång på sådant sätt att eleven kan bo kvar i hemmet under skolgången. Vid denna bedömning skall särskild vikt fästas vid elevens ålder.

Vid fördelningen av elever på olika skolor skall kommunen beakta vårdnadshavares önskemål om att deras barn skall tas emot vid en viss skola så långt det är möjligt utan att andra elevers berättigade krav på placering i en skola nära hemmet åsidosätts eller att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Kommunen får även frånga vårdnadshavarens önskemål om att deras barn skall vara placerade i en viss skola om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers

trygghet och studiero. Ett placeringsbeslut som på denna grund avviker från vårdnadshavarens önskemål gäller omedelbart om inte Skolväsendets överklagandenämnd beslutar något annat.

12 §

Beslut om placering som avses i 6 § fjärde stycket får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

9 kap.

18 §

Bestämmelserna i 1 kap. 20–22 §§ om omhändertagande av föremål gäller också för fristående skolor som är godkända enligt 2 § eller har rätt till bidrag enligt 8 eller 8 b §.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2007.